

Statistikaamet
stat@stat.ee
Tatari 51,
10134, Tallinn

Meie 03.09.2026 nr 4.2-3/2129-1

**Ettepanek arvestusliku elatusmiinimumi
metoodika ajakohastamiseks ja selle
rakendamiseks absoluutse vaesuse arvutamisel**

Sotsiaalministeerium teeb Statistikaametile ettepaneku võtta uus arvestusliku elatusmiinimumi arvutamise metoodika kasutusele 2027. aasta arvestusliku elatusmiinimumi arvutamisel ning kasutada uue metoodika alusel arvutatud elatusmiinimumi 2027. aasta sissetulekute põhjal arvutatava absoluutse vaesuse piirina. Uut metoodikat rakendatakse seega esmakordselt 2028. aastal avaldatavate vastavate näitajate puhul. Metoodikamuudatuse mõju hindamiseks ja absoluutse vaesuse näitaja ajalise võrreldavuse tagamiseks teeb Sotsiaalministeerium ettepaneku arvutada üleminekuperioodil kahe aasta jooksul absoluutse vaesuse näitajad paralleelselt ka seni kasutatud metoodika alusel.

Eestis praegu kasutatav arvestusliku elatusmiinimumi metoodika töötati välja 2004. aastal. Kuigi elatusmiinimumi maksumust on iga-aastaselt tarbijahinnaindeksi abil ajakohastatud, ei ole selle aluseks oleva ostukorvi sisu pärast metoodika väljatöötamist terviklikult üle vaadatud. Viimase kahe aastakümne jooksul on aga muutunud nii inimeste vajadused ja tarbimisharjumused kui ka kaupade ja teenuste kättesaadavus ning roll igapäevases toimetulekus. Seetõttu on põhjendatud ajakohastada ka elatusmiinimumi arvutamise aluseks olevat metoodikat.

Sotsiaalministeeriumi tellimusel viidi aastatel 2024–2026 läbi uuring „**Leibkondliku elatusmiinimumi määramise metoodika väljatöötamine**“, mille eesmärk oli töötada välja Eesti oludele vastav põhjendatud, kaasaegne, läbipaistev ja regulaarselt ajakohastatav elatusmiinimumi arvestamise metoodika. Uuringu käigus analüüsiti senise metoodika kitsaskohti, rahvusvahelisi praktikaid, Eesti leibkondade tegelikke kulutusi ning erinevate leibkonnatüüpide vajadusi. Metoodika väljatöötamisel kasutati leibkonna eelarve uuringu andmeid, ekspertteadmisi ning elanikkonna fookusgruppide sisendit.

Uue metoodika kohaselt käsitatakse arvestuslikku elatusmiinimumi jätkuvalt minimaalseks toimetulekuks vajalike tarbimiskulutuste näidiseelarvena, mis hõlmab toidu-, eluaseme- ja muid mittetoidukulusid. Võrreldes kehtiva metoodikaga on ajakohastatud nii ostukorvi koosseisu ja hinnastamise põhimõtteid kui ka leibkonna eri liikmete vajaduste arvestamiseks kasutatavaid tarbimiskaale.

Metoodika väljatöötamisse oli kogu uuringu vältel kaasatud ka Statistikaamet. Sotsiaalministeeriumi ja Statistikaameti vahel sõlmitud eraldi lepingu alusel osales Statistikaamet uuringu juhtrühma töös, andis tagasisidet uuringu vahe- ja lõpptulemustele ning

hindas väljatöötatava metoodika rakendatavust riikliku statistika tootmisel. Statistikaameti kaasamine võimaldas juba metoodika väljatöötamise käigus hinnata tehtavate metoodiliste valikute rakendatavust riikliku statistika tootmisel, arvestades muu hulgas kasutatavate andmeallikate ja statistika tootmise protsessidega.

Arvestuslik elatusmiinimum on Eestis absoluutse vaesuse piir ning selle alusel arvutatav absoluutse vaesuse näitaja on oluline sisend elanikkonna majandusliku toimetuleku, sotsiaalkaitsemeetmete mõju ja sotsiaalpoliitika tulemuslikkuse hindamisel. Seetõttu on oluline, et näitaja arvutamise aluseks olev metoodika kajastaks võimalikult asjakohaselt inimeste tänapäevaseid vajadusi ja tarbimiskäitumist. Metoodika ajakohastamise eesmärk on tagada, et absoluutse vaesuse piir tugineks ka edaspidi võimalikult ajakohasele hinnangule inimeste minimaalseks toimetulekuks vajalike kulutuste kohta.

Uue metoodika kasutuselevõtt võib kaasa tuua absoluutse vaesuse näitaja taseme muutuse, mis ei tulene üksnes elanikkonna majandusliku toimetuleku muutusest, vaid osaliselt või täielikult metoodika muutumisest. Selleks, et üleminekuperioodil oleks võimalik eristada inimeste tegelikust majandusliku olukorra muutusest tulenevat mõju metoodikamuudatuse mõjust ning säilitada võimalus hinnata näitaja arengut ajas, on põhjendatud arvutada absoluutse vaesuse näitajad kahe aasta jooksul paralleelselt nii uue kui ka seni kasutatud metoodika alusel. Paralleelarvutus võimaldab hinnata metoodikamuudatuse mõju näitaja tasemele ja dünaamikale ning toetab uue metoodika alusel avaldatavate tulemuste korrektset tõlgendamist.

Eeltoodust lähtudes teeb Sotsiaalministeerium Statistikaametile ettepaneku:

1. võtta 2027. aasta arvestusliku elatusmiinimumi arvutamisel kasutusele uuringus „Leibkondliku elatusmiinimumi määramise metoodika väljatöötamine“ esitatud uus metoodika;
2. kasutada absoluutse vaesuse piirina uue metoodika alusel arvutatud arvestuslikku elatusmiinimumi ning absoluutse vaesuse näitajate arvutamisel tarbimiskaale 1 : 0,4 : 0,4;
3. rakendada uut metoodikat alates 2027. aasta sissetulekute põhjal arvutatavatest absoluutse vaesuse näitajatest, mis avaldatakse 2028. aastal;
4. arvutada üleminekuperioodil 2027. ja 2028. aasta sissetulekute põhjal absoluutse vaesuse näitajad võrdluse eesmärgil paralleelselt ka seni kasutatud metoodika alusel, et hinnata metoodikamuudatuse mõju absoluutse vaesuse näitaja tasemele ja dünaamikale ning tagada näitaja muutuste sisuline tõlgendatavus.

Arvestades Statistikaameti senist osalemist metoodika väljatöötamisel ja selle rakendatavuse hindamisel, palume Statistikaametil koostöös Sotsiaalministeeriumiga teha vajalikud ettevalmistused uue metoodika rakendamiseks ja üleminekuperioodi paralleelarvutuste tegemiseks eespool nimetatud ajakava kohaselt ning täpsustada selleks vajalikud tegevused.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanna Vseviov
asekantsler

Lisa: 1. Uuring „Leibkondliku elatusmiinimumi määramise metoodika väljatöötamine“.
Lõppraport

Kati Nõlvak
Kati.Nolvak@sm.ee